

<https://doi.org/10.52027/18294685-ank2023.2>

ՆԻԿՈՂՈՍՅԱՆ ԱՐՔՄԵՆԻԿ

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Աբեղյանի անվան գրականության ինստիտուտ

ԿԱՐԵՎՈՐ ՆԵՐԴՐՈՒՄ ՉԱՐԵՆՑԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ

Հայաստանի Ազգային գրադարանի Մատենագիտության և գրադարանագիտության բաժինը հրատարակության է պատրաստել «Եղիշե Չարենց: Մատենագիտություն: Պրակ Ա» հատորը՝ պատասխանատու խմբագիր՝ Դավիթ Գասպարյան և խմբագիր՝ Հայկանուշ Ղազարյան:

Չարենցի ամբողջական մատենագիտության կազմումը կարևորագույն աշխատանք է, և դրա իրականացումը՝ չափազանց արդիական հատկապես այն առումով, որ ՀՀ ԳԱԱ Մանուկ Աբեղյանի անվան գրականության ինստիտուտը հրատարակության է պատրաստում մեծ քանաստեղծի երկերի ժողովածուն՝ 13 հատորով, որտեղ մատենագիտական հստակ ու համակարգված տվյալների առկայությունը մեծապես կարող է օգտակար լինել այդ հատորները կազմողներին՝ տարբեր հարցերում առավել հստակ կողմնորոշվելու համար:

Արդեն իսկ մատենագիտությունն օգտակար է եղել հրատարակված 1-ին հատորի աշխատանքներին, և առավել մեծ է նպաստը 2-րդ հատորին, որովհետև մատենագիտությունը շրջանառության մեջ դրեց Չարենցի «Կոմունարների պատը Փարիզում» պոեմի առանձին հրատարակության գոյության փաստը՝ հնարավորություն տալով ճշտել տեքստային տարբերություններն ու կազմել առավել անաղարտ բնագիր: Հարցն այն է, որ նախկինում այդ հրատարակությունը համարվում էր չհայտնաբերված և չի արտացոլվել Չարենցի երկերի և ոչ մի հրատարակության մեջ:

Մյուս կողմից՝ հայտնի է, որ և՛ Չարենցի երկերի հրապարակումներն են շատ, և՛ Չարենցի մասին գրականությունն է բավական պատկառելի: Ուստի, չարենցագիտությունը շատ հաճախ դժվարանում է հաղթահարել այդ ծավալը՝ կապված առավել չափով այն հանգամանքի հետ, որ ստիպված է լինում չափազանց երկար որոնողական աշխատանքներ կատարել, թերթել բազմաթիվ հավաքածուներ, և երբեմն՝ ուղղակի չնկատել շատ կարևոր նյութեր:

Մատենագիտությունը գալիս է լրացնելու այդ բոլոր բացերն ու խնդիրները:

Ինչպես նշվում է հրատարակության առաջաբանում՝ «Եղիշե Չարենցի մատենագիտության Ա. պրակը ներառում է 1914 թվականից մինչ օրս հրատարակված նրա ստեղծագործությունները (առանձին գրքերով եւ հատորային հրատարակություններ), նրա կազմած, խմբագրած եւ թարգմանած գրքերը, նրա կյանքին ու ստեղծագործությանը նվիրված մենագրությունները, գիտաժողովների նյութերի ժողովածուները, օժանդակ ցանկերը: Ա. պրակը ունի հետևյալ կառուցվածքը.

I. ԵՂԻՇԵ ՉԱՐԵՆՑԻ ԳՐՔԵՐԸ

II. ԵՂԻՇԵ ՉԱՐԵՆՑԻ ԿԱԶՄԱԾ, ԽՄԲԱԳՐԱԾ, ԹԱՐԳՄԱՆԱԾ ԳՐՔԵՐԸ

III. ԵՂԻՇԵ ՉԱՐԵՆՑԻ ՄԱՍԻՆ ԳՐՔԵՐԸ

IV. ՕԺԱՆԴԱԿ ՑԱՆԿԵՐ:

Շատ կարևոր է, որ մատենագիտության կազմողները չեն սահմանափակվել միայն Ազգային գրադարանում պահվող նյութերի համակարգմամբ: Ամենայն բարեխղճության, այս դեպքում նույնիսկ կարելի է ասել՝ պատասխանատվությամբ ուսումնասիրվել են ամենատարբեր երկրների ամենատարբեր գրադարանների գրացուցակները, համակարգվել է իսկա-

պէս ահռելի նյութ, որն առարկայորեն ի ցույց է դնում Ա. պրակի բովանդակային շրջանակում մասնավորեցված բոլոր հատույթների ամբողջական հարստությունը:

Եվ, որ շատ կարևոր է, այս մատենագիտությունը լոկ տվյալային արձանագրումների մակարդակով չի արվել: Հընթացս կատարվել է նաև բանասիրական բնույթի մեծ աշխատանք, արվել են շատ կարևոր դիտողություններ ու դիտարկումներ, որոնցից շատերը նոր ուսումնասիրությունների համար կարող են մեկնակետային արժեք ունենալ:

«Եղիշե Չարենց: Մատենագիտություն: Պրակ Ա» հատորը մեծարժեք աշխատանք է: